

PRITARTA
Kauno miesto savivaldybės tarybos
2014 m. liepos 10 d.
sprendimu Nr. T-418

PATVIRTINTA
Kauno sanatorinio lopšelio-darželio „Pienė“
direktoriaus 2014 m. liepos 25 d.
įsakymu Nr. V-41

KAUNO SANATORINIO LOPŠELIO-DARŽELIO „PIENĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Duomenys apie ugdymo įstaigą

1.1. Įstaigos pavadinimas – Kauno sanatorinis lopšelis-darželis „Pienė“.

1.2. Steigėjas - Kauno miesto savivaldybė.

1.3. Švietimo teikėjo duomenys: Kauno sanatorinis lopšelis-darželis „Pienė“ yra juridinis asmuo, nesiekianti pelno Kauno miesto savivaldybės institucija, neformaliojo švietimo mokykla.

1.4. Kontaktiniai duomenys: adresas - Birutės g. 9, 45319 Kaunas, telefonas – (8 37) 345454, elektroninio pašto adresas: info@piene.lt, interneto svetainės adresas: www.piene.lt

1.5. Ugdymo kalba – lietuvių k.

1.6. Veikla grindžiama Lietuvos Respublikos Konstitucija, Vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo ir kitais įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos teisės aktais. Ikimokyklinio ugdymo(si) programa atitinka Kauno sanatorinio lopšelio-darželio „Pienė“ 2013–2015 metų strateginio plano nuostatas, Valstybės švietimo strategijos 2013–2022 metų nuostatas, Kauno miesto prioritetus.

1.7. Įstaigos paskirtis. Kauno sanatorinis lopšelis-darželis „Pienė“ yra bendrosios paskirties ugdymo įstaiga. Joje ugdomi 1,5–7 metų vaikai, sergantys ūmiomis kvėpavimo takų ligomis, pateikę gydytojo rekomendacijas. Veikia lopšelio grupės 1,5–3 metų vaikams ir darželio grupės 3–5 (6) metų vaikams. Vaikams, turintiems kalbos ir komunikacijos sutrikimų, teikiama logopedo pagalba, dirba kvalifikuotas kūno kultūros, muzikos pedagogas.

1.8. Įstaigos savitumas. Atsižvelgus į įstaigą lankančių vaikų bei jų tėvų poreikius, pasirinkta prioritėtinė veiklos sritis – sveikatos saugojimas ir stiprinimas, todėl pedagogų komanda nuolat tobulina profesines kompetencijas reikalingas darbui su ūmiomis kvėpavimo takų ligomis sergančiais vaikais, ugdymo(si) proceso metu akcentuojama sveikos gyvensenos įgūdžių, fizinio aktyvumo, taisyklingo kvėpavimo reikšmė, atkreipiamas dėmesis į ekologijos problemas. Šiems ugdymo (si) tikslams pasiekti efektyviai panaudojamos Panemunės mikrorajono aplinkos.

Nuo 2004 m. dalyvaujama vaikų sveikatą stiprinančių mokyklų projekte „Sveikatos želmanėliai“. Įstaigos bendruomenė propaguoja sveikos gyvensenos principus ir juos taiko organizuodama ugdomąjį procesą. Vykdomas ilgalaikis projektas „Lengvesnės adaptacijos link“, kurio tikslas – sutrumpinti

vaikų psichosocialinės adaptacijos trukmę, teikti konsultacijas ir rekomendacijas tėvams, kurių vaikai nelankė ikimokyklinės ugdymo įstaigos.

Įstaiga bendradarbiauja su V. Tumėnienės vaikų abilitacijos centru, Kauno kolegija, Kauno miesto savivaldybės administracijos Panemunės seniūnija, Kauno V. Kudirkos viešosios bibliotekos Panemunės filialu, mikrorajono ugdymo įstaigomis (sanatoriniu lopšeliu - darželiu „Pušynėlis“, vaikų darželiu „Šnektis“, Panemunės pradinė mokykla, „Šilo“ pradinė mokykla, šv. Mato gimnazija, Kunigaikščio Vaidoto mokykla – daugiafunkciniu centru). Susiformavusios bendradarbiavimo tradicijos su Kauno Panemunės senelių namais, Pagyvenusių žmonių dienos centru.

2. Ugdymo filosofija

2.1. Atsižvelgus į įstaigos prioritetinę veiklos sritį, gerąją veiklos patirtį, pedagogų profesines kompetencijas, humanistinę ugdymo kryptis pasirinkta kaip labiausiai atitinkanti įstaigos bendruomenės narių požiūrį į vaiką, ugdymo procesą, nes:

- Šios krypties atstovai (A. Maslow, T. Berry Brazelton, S. Greenspan) teigia, kad vaikų poreikių tenkinimas yra esminė sąlyga, siekiant užtikrinti tinkamą priežiūrą ir ugdymą(si). Vaikai gali tinkamai vystytis ir ugdytis, kai užtikrinamas jų emocinis ir fizinis saugumas, patenkinamas smalsumas, yra aplinkinių pripažįstami, gali veikti pažįstamoje raidą skatinančioje aplinkoje ir jaučiasi esą bendruomenės nariai (Dodge, Rudick, Berke, 2007, 2008).

- Akcentuoja, kad šiuolaikinio visuomenės išsivystymo kontekste vaikas turi būti aktyvus ugdymo proceso dalyvis, rūpintis ne tik savimi, bet ir tuo, kas yra šalia. Išlieka prasmingas kūrybiškumas, aktyvumas, veikla, įvairovė, klasikinės bendražmogiškosios vertybės, humaniškų jausmų išgyvenimas, humaniškas egosys (Cibulskaitė, 2000).

2.2. Ugdymo filosofija pagrindžia nuostatas, kad:

- Vaiko ugdymas(si) įstaigoje priklauso nuo gebėjimų ir galimybių: 1) gyventi darnoje su kūnu ir jausmais (fiziologiniai ugdymo(si) poreikiai – sveikatos saugojimo kompetencija); 2) gyventi ir veikti su kitais (saugumo ugdymo(si) poreikiai – socialinė kompetencija); 3) suprasti kitą ir būti suprastam (priklausymo bendruomenei ugdymo(si) poreikiai – komunikavimo kompetencija); 4) stebėti, tyrinėti, atrasti save ir pasaulį ir juo dalintis su kitais (pagarbos ugdymo(si) poreikiai – pažinimo kompetencija); 5) kūrybingai veikti ir taip patenkinti savo poreikį būti savimi (saviraiškos ugdymo(si) poreikiai – meninė kompetencija).

- Pedagogų veiklos esmė – pastebėti, kurie iš patenkintų poreikių ar įgytų gebėjimų yra ugdytini, tobulintini, kuriai ugdymosi sričiai iš kitų poreikių grupės reikalingas gilesnis ugdymas(is) ir, atsižvelgus į vaiko saviraiškos poreikius, siekti gilesnių kitų ugdymosi sričių pasiekimų.

- Vaiko ugdymas(is) – nuolatinis bei nenutrūkstantis procesas, o ugdymosi poreikiai – nuolat kintantis procesas, pedagogo tikslas išlieka pastebėti, nukreipti, sudaryti sąlygas siekti vis daugiau.

3. Regiono, kuriame įsikūrusi įstaiga, savitumas

Programa kurta atsižvelgiant į Panemunės mikrorajono apylinkių istorinį, kultūros, dvasinį, geografinį kontekstą. Vietos aplinka panaudojama ugdytinių ugdymui(si), siekiant puoselėti sveikos gyvensenos įgūdžius, atkreipti dėmesį į žmogaus įtaką gamtai, kultūros ir istorinį paveldą.

3.1. Istorijos ir kultūros vietų (paminklas Lietuvos nepriklausomybės akto signatarui Jonui Basanavičiui atminti, švč. Mergelės Marijos vardo bažnyčia, Panemunės kapinės, kuriose palaidota įžymių Lietuvai žmonių, Panemunėje (senojoje turgaus aikštėje) pašventintas paminklas Tauro apygardos Birutės rinktinės partizanų atminimui) lankymas reikšmingas vaikui susipažįstant su aplinka, paminint Lietuvai reikšmingus istorinius įvykius, datas.

3.2. Geografinė aplinka (Panemunės miesto dalies teritorijoje yra daug gražių, viena iš jų Panemunės šilas, įrengtos sporto ir poilsio aikštelės, teka didžiausia Lietuvos upė Nemunas) ugdymo procese svarbi sveikatos saugojimui bei stiprinimui, fiziniam aktyvumui, gyvosios gamtos stebėjimams, tyrinėjimams natūralioje aplinkoje.

5. Ugdymo programos perspektyva

Ikimokyklinio ugdymo programa bus atnaujinama, įstaigai įsivertinus ugdymo kokybę, pasikeitus vaikų, tėvų poreikiams.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

6. Programos turinio kūrimas ir įgyvendinimas grindžiamas šiais principais:

6.1. Individualumo. Organizuojant ugdomąjį procesą, atsižvelgiama į individualią vaiko raidą, poreikius, patirtį, gebėjimus, sveikatą, skirtingus pasaulio pažinimo būdus, temperamentą, pomėgius.

6.2. Sveikatinimo. Ugdymo procesas neatsiejamas nuo įstaigos veiklos specifikos - sveikatinimo. Ugdymo turinys orientuotas į vaiko gyvenimui reikalingų sveikos gyvensenos kompetencijų plėtojimą, fizinę bei psichinę sveikatą, saugią, švarią, estetišką aplinką.

6.3. Integralumo. Ugdymo procesas organizuojamas taip, kad atskiros ugdymosi sritys būtų integruojamos tarpusavyje, taikomi metodai, priemonės, kitų su vaikais dirbančių specialistų veikla užtikrintų vaiko visuminį ugdymą(si)

6.4. Tęstinumo. Ugdymui reikalinga, kad visi bendruomenės nariai (vaikai, tėvai (globėjai), pedagogai ir specialistai) sąveikautų ir taip sudarytų sąlygas tinkamam perėjimui nuo ugdymo šeimoje prie ugdymo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, o vėliau - priešmokyklinio ugdymo įstaigoje.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

7. Tikslas - atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti fiziologinius, saugumo, priklausymo bendruomenei, pagarbos, saviraiškos ugdymosi poreikius.

8. Uždaviniai:

8.1. Pažinti vaiko asmenybės raidos ypatumus ir individualius jo poreikius.

8.2. Taikyti programos ugdymo turinį, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko poreikius, galimybes, lūkesčius.

8.3. Integruoti sveikos gyvensenos nuostatų ir įgūdžių ugdymą(si) viso ugdomojo proceso metu.

8.4. Sukurti saugias, funkcionalias, estetiškas, skatinančias veikti edukacines aplinkas, palankias individualių vaiko poreikių tenkinimui ugdymo(si) procese.

8.5 Siekti kryptingos, darnios vaiko, pedagogų, specialistų ir šeimos sąveikos ikimokyklinio ugdymo programos įgyvendinimui.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

9. Turinys. Programos turinys, skirtas 1,5 – 5(6) m. vaikams:

9.1. Parengtas remiantis projekto „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“ Nr. VP1-2.3-ŠMM-03-V-02-001 „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“, pagal kurį turinyje pateikti esminiai gebėjimai bei nuostatos.

9.2. Turinyje neišskiriami amžiaus tarpsniai, todėl numatytos ugdymo turinio gairės lanksčiai pritaikomos įvairaus ikimokyklinio amžiaus vaikams, atsižvelgus į individualius poreikius, gebėjimus.

9.3. Siūlomos ugdymo gairės nėra privalomos, todėl pedagogas gali laisvai organizuoti ugdymo(si) procesą, atsižvelgdamas į vaikų, tėvų, bendruomenės poreikius, pasiūlymus, tačiau įstaigos prioritėtinė veiklos kryptis (sveikatos saugojimas ir stiprinimas) turi būti integruojama į visas ugdymo(si) sritis.

9.4. Suskirstymas į poreikius yra sąlygiškas, juo siekiama tik aiškiau apibrėžti, akcentuoti ir detalizuoti atskirus poreikių elementus nors visi ugdymo(si) poreikiai ugdymo procese glaudžiai susiję, persipynę.

10.1. SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Programoje šiai pakopai priskirtos 3 ugdymo(si) pasiekimų sritys: savireguliacija ir savikontrolė, fizinis aktyvumas, kasdieninio gyvenimo įgūdžiai. Tenkinant šiuos ugdymo(si) poreikius, svarbu sveikai gyventi, saugiai judėti ir savarankiškai veikti: vaikas - aktyvus, judrus, bet prireikus sukaupia dėmesį, geba jausti ir valdyti savo kūną, formuojami kasdieninio gyvenimo, savarankiškumo įgūdžiai. Tai vaikui padeda greičiau adaptuotis naujoje aplinkoje, jaustis savarankišku, stiprinti sveikatą*.

Eil. Nr.	Ugdymosi sritis	Esminė nuostata	Esminiai gebėjimai	Ugdymo gairės
1.	Savireguliacija ir savikontrolė	Nusiteikęs sutelkti dėmesį, būti kantrus, valdyti emocijų raišką ir elgesį.	Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	Grupės taisyklių kūrimas, vaizduotės žaidimai, jausmų įvardijimas, aiškinimasis, kaip reikėtų elgtis supykus, susierzinus, diskusijos pažiūrėjus filmuotą medžiagą ar perskaičius literatūros kūrinius apie veikėjų jausmus, poelgius.
2.	Fizinis aktyvumas	Noriai, džiaugsmingai juda.	Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių - rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.	<i>Fizinis aktyvumas</i> vidaus ir lauko erdvėse: skatinamas natūralus, spontaniškas judėjimas, judriųjų žaidimų žaidimas, tikslingai sudaromos sąlygos skirtingo judėjimo tempo, koordinacijos lavinimui, numatant įvairių veiklų, kliūčių, svarbūs kvėpavimo pratimai, žaidimo vietos pasirinkimas, taisyklių sukūrimas, vaidmenų pasirinkimas, aiškinimasis, kaip savo nuotaikas, mintis, norus išreikšti judesiu, šokiu, kūno gestais, rūpestis savo ir kitų saugumu, aiškinimasis, kaip aktyviai judant stiprinama sveikata. <i>Smulkiosios motorikos</i> lavinimas: stalo žaidimai smulkiosios motorikos plėtotei, veiklos pieštukais, žirkklėmis, judrūs žaidimai, žaidimai bei meninės užduotys akies ir rankos judesio sąveikai tobulinti, konstravimas. Aktyvumas organizuojamas įvairiose aplinkose (grupėje, įstaigos salėje, lauko aikštelėse, Panemunės šile ir kt.).
3.	Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	Noriai įvaldo sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.	Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu. Prižiūri savo išorę: prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.	<i>Sveikos gyvensenos pagrindai:</i> dienotvarkės ir režimo artimiausioje aplinkoje kūrimas ir laikymasis, sąvokų sveikas - sergantis aiškinimasis, diskusijos, kodėl ir kaip sveikai maitintis, pokalbiai apie valgius, stalo žaidimų žaidimas, mitybos piramidės tyrinėjimas, filmuotos medžiagos, literatūros kūrinio aptarimai, veiklų Panemunės šile organizavimas. Higieninių bei savarankiškumo įgūdžių, taisyklingos laikyenos formavimas, atkreipiant vaiko dėmesį į kūno padėtį, aiškinimasis, kaip pasirinkti ir prižiūrėti savo drabužius ir avalynę. Domėjimasis savo kūnu, įvardijimas kūno dalių, aptariant nuotraukas, ieškant informacijos žinyuose, tyrinėjant muliažus, plakatus. <i>Ankstyvosios prevencijos pradmenys:</i> aiškinimasis, kaip išvengti žalingų įpročių, saugiai elgtis gatvėje, grupėje, lauke, bendraujant su nepažįstamais žmonėmis, diskusijos išklausius vaikų pasisakymų apie patirtas situacijas, perskaičius literatūros kūrinių, stebint filmuotą medžiagą, žaidžiant stalo, vaidmeninius, siužetinius žaidimus, eksperimentuojant.

10.2. SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Šiai pakopai priskirtos 6 ugdymo(si) pasiekimų sritys: savivoka ir savigarba, emocijų suvokimas ir raiška, santykiai su suaugusiaisiais, santykiai su bendraamžiais, iniciatyvumas ir atkaklumas, problemų sprendimas. Svarbu, kad ugdymo(si) procesas padėtų įvaldyti tokį elgesys ir jo formas, kurias vaikas įgijęs galėtų dalyvauti socialiniame gyvenime, prisitaikyti prie skirtingų socialinių kontekstų / reikalavimų (grupė, ugdymo įstaiga, šeima, visuomenė), efektyviai ir konstruktyviai spręstų konfliktus, laisvai bendrauti su bendraamžiais ir suaugusiaisiais*.

Eil. Nr.	Ugdymosi sritis	Esminė nuostata	Esminiai gebėjimai	Ugdymo gairės
1.	Savivoka ir savigarba	Save vertina teigiamai.	Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/ mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.	<i>Tapatumas:</i> vaiko šeimos ir/ar jo artimųjų nuotraukų ar piešinių, įrašų aptarimas, atvaizdo veidrodyje tyrinėjimas, ieškant panašumų ir skirtumų tarp mergaičių ir berniukų, grupės draugų; veiklos, skirtos gyvenamosios, įstaigos vidaus ir išorės aplinkų apibūdinimui. Kuriama įvairių veiklų, edukacinių aplinkų vaiko gebėjimams išryškėti, sudaromos situacijos, kad būtų galima vaiką pagirti (meninės veiklos, išvykos, dalyvavimas įstaigos ir/ar miesto, respublikiniuose renginiuose), drąsinti išbandant naujas veiklas, technikas. <i>Savęs pažinimas:</i> kūrybinių klausymų, žiūrėjimo, vaiko asmeninės patirties pavyzdžių pasakojimai, įvardinimas, kas elgėsi gerai, kas blogai, kas patiko ar nepatiko, taip skatinama gerai elgtis, pasitikėti savimi, sulaukti teigiamų aplinkinių vertinimų, gebėti įvardinti savo emocijas, pomėgius, toleruoti šalia esantį. Vaikai skatinami svajoti apie tai, kuo bus, kai užaugs, ką dabar gali atlikti, o anksčiau nemokėjo.
2.	Emocijų suvokimas ir raiška	Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.	Atpažįsta ir įvardina savo emocijas ar jausmus bei jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamai, kitiems priimtinais būdais, atpažįsta ir įvardina kitų emocijas ar jausmus, bando į juos atsilipti (paguosti, užjausti), keisti savo elgesį (susilaikyti, neskaudinti, atsižvelgti į kito norus).	<i>Jausmų raiška ir priežastys:</i> jausmų įvardijimas stebint aplinkinius ir save, žaidžiant stalo žaidimus, vaidinant, mėgdžiodami kitų elgesį, aiškinamasi, kodėl keičiasi artimųjų emocijos, kas tai atskleidžia (veido išraiška, mimika, balso intonacija, jausmų perteikimas žodžiu, mimika, judesys, gestas, kūno kalba), diskutuojama, kaip įveikti nerimą, baimes ir nedrąsumą, valdyti savo emocijas ir elgesį, išbandyti būdų, kaip geriau elgtis esant skirtingoms nuotaikoms ir situacijoms, skatinti vaikus dalintis patirtimi, kaip suvaldyti spontaniškus norus. Diskusijos, perskaičius literatūros kūrybinių ar pan., apie emocijas bei elgesį, siekiant užjausti, neskaudinti, suprasti kitą. Dorinio elgesio normų, taisyklių kūrimas.

3.	Iniciatyvumas ir atkaklumas	Didžiuojasi savimi ir didėjančiais pasiekimais.	Savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam ištraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	Grupės edukacinių aplinkų kaita, situacijų vaikui aktyviai veikti (tyrinėti, kurti, stebėti, išbandyti naujus žaidimus, technikas ir kt.) sukūrimas, atsiželgus į grupės vaikų poreikius, gebėjimus. Skatinimas veikti savarankiškai ir grupėmis, drąsiai išbandyti naujoves, nebijoti nesėkmės, sugalvoti ir įgyvendinti savo idėjas. Leisti veikti laisvai, jei tai saugu pačiam vaikui, visai grupei.
4.	Santykiai su suaugusiais	Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.	Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, žino kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.	Domėjimasis suaugusiojo gyvenimu, diskusijos apie tai, kuo vaikams gali padėti suaugusieji, kada suaugusiais galima pasitikėti, kada ne, kodėl. Diskusijų metu vaikai dalinasi savo patirtimi, aptariamos situacijos literatūros kūrinuose, vaizdinėje medžiagoje. Pažintis su įstaigos darbuotojais, jų veikla, kuo ji svarbi įstaigos bendruomenei. Pažintis su įvairių profesijų atstovais (gydytojais, policininkais, gaisrininkais, kariškiais).
5.	Santykiai su bendraamžiais	Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais	Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	Pažintis su grupės draugais, pastebėti ir apibūdinti grupės draugų panašumus ir skirtumus. Veikdamas grupėje vaikas mokosi bendrauti ir veikti su keliais vaikais kartu ar šalia, dalintis žaislais, kasdieninėje veikloje akcentuojama vaiko poelgių įtaka kitiems, aiškinamasi, kaip reikia elgtis, kad grupės vaikai norėtų kartu žaisti, diskusijos perskaičius literatūros kūrinius, vizualizavus įvairias gyvenimiškas situacijas apie vaikų elgesį grupėje. Išvykų, švenčių metu akcentuojama, kodėl svarbu visiems būti kartu, panašiai elgtis.
6.	Problemų sprendimas	Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams išūkiams bei sunkumams įveikti.	Atpažįsta ką nors veikiant kilusius išūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.	Iššūkio situacijos, diskusijos apie aktualias vaikams situacijas, sprendimo būdų siūlymai, inscenizacijos, skatinimas dalintis patirtimi. Aiškinimasis apie sprendimo priėmimo ir pasekmės ryšį (asmeninės patirties, literatūros pavyzdžiai) sau, draugystei su bendraamžiais, santykiams su suaugusiais. Loginių žaidimų žaidimas, situacijų vaidinimas, užduočių atlikimas. Esant poreikiui, vykdoma patyčių prevencija.

10.3. KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Šiai pakopai priskirtos 5 ugdymo(si) pasiekimų sritys: savireguliacija ir savikontrolė, estetiškas suvokimas, santykiai su suaugusiais, santykiai su bendraamžiais, sakytinė kalba. Šie poreikiai reiškiasi visose vaiko gyvenimo srityse: atrandant ir pažįstant save ir pasaulį, bendraujant ir būnant greta su kitais, išreiškiant save ir kuriant, suvokiant žmogaus ir gamtos sukurtą grožį, perimant bendrąsias žmogaus vertybes ir pačiam jas kuriant. Todėl svarbu klausytis, kalbėti, išreiškiant save ir bendraujant su kitais: gebėjimas suvokti kalbos prasmes ir ją vartoti*.

Eil. Nr.	Ugdymosi sritis	Esminė nuostata	Esminiai gebėjimai	Ugdymo gairės
1.	Savireguliacija ir savikontrolė	Nusiteikęs sutelkti dėmesį, būti kantrus, valdyti emocijų raišką ir elgesį.	Bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus.	Grupės bendravimo ir žaidimų taisyklių, susitarimų kūrimas, aiškinantis, kaip vaikams patinka grupėje bendrauti, kas trukdo draugiškai žaisti, susirasti draugų. Susitarimuose įvardinama, kaip bus sprendžiami dažnai pasikartojantys konfliktai, kaip apginti savo interesus neįskaudinus draugo, kaip elgtis renginių, išvykų metu, ką daryti, jei pasielgei netinkamai. Pasitelkiant video medžiagą, literatūros kūrinius, remiantis vaikų patirtimi, svarstoma, kas atsitinka, jei nors vienas grupės narys elgiasi netinkamai, numatomi tokių situacijų sprendimo būdai.
2.	Sakytinė kalba	Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.	Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.	<i>Klausymas:</i> skaitymas įvairaus pobūdžio (nuo pasakų, liaudies kūrybos iki informacinių leidinių) skaitomų tekstų; muzikos, garso įrašų pasiūla. Patirtų įspūdžių, įvykių sekos iliustravimas, inscenizavimas, pasakojimas. Akcentuojami klausymo kultūros pradmenys. <i>Kalbėjimas:</i> diskusijų, pokalbių inicijavimas apie grupės kasdienybę, patirtus įvykius, skaitytas knygas ir kt., eilėraščių deklamavimas. Akcentuojama kalbėjimo kultūra grupėje, renginyje, daug dėmesio skiriama vaikų siūlomoms pokalbių temoms.
3.	Estetiškas suvokimas	Domisi, gėrasi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.	Jaučia, suvokia ir apibūdina elementarius muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno ypatumus, grožisi meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, žavisi aplinkos grožiu, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais, pastebėjimais, vertinimais.	Artimiausios aplinkos gražinimas, puošimas savo darbais, kūrybinių pastangų vertinimas ir įsivertinimas, ugdymo organizavimas Panemunės apylinkėse, siekiant pajauti gamtos grožį, išgirsti gamtos garsų įvairovę. Pagal galimybės edukacinės veiklos netradicinėse aplinkose (parodos, spektakliai, muziejai, koncertai ir kt.).

4.	Santykiai su suaugusiais	Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.	Bendraudami su suaugusiais drąsiai reiškia savo nuomonę, tariasi, derasi	Vaikas siūlo, derasi dėl grupės taisyklių koregavimo, tariasi dėl galimybių įgyvendinti jo siūlomas veiklas. Svarbu, kad pedagogas leistų pajusti, kad vaiko norai, argumentai reikšmingi. Ieškoma skirtumų tarp bendravimo kultūros su bendraamžiais ir suaugusiais, diskutuojama apie suaugusiųjų jausmus, jų raišką, svarstoma, kaip reikėtų elgtis, jei suaugusiajam skauda, liūdna ir pan. Šeimos įtraukimas į grupės gyvenimą, organizuojant šventes, išvykas, projektus.
5.	Santykiai su bendraamžiais	Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.	Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	Aiškinamasis, kaip bendrauti ir bendradarbiauti tarpusavyje, kaip gebėti padėti draugui, įvardinti jo jausmus, užjausti. Aiškinimasis, kaip rasti konflikto sprendimo būdų be suaugusiojo pagalbos, kaip rodyti iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti, iššūkio situacijų panaudojimas, siekiant padėti suvokti savo ir/ar kitų veiksmų pasekmes sau ir kitiems. Ugdomas gebėjimas išklaudyti kalbantį bendraamžį, pagal poreikį vykdoma patyčių prevencija. Diskusijų, derybų, pokalbių grupelėmis palaikymas ar inicijavimas.

10.4. PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Šiai pakopai priskirtos 8 ugdymo(si) pasiekimų sritys: mokėjimas mokyti, iniciatyvumas ir atkaklumas, problemų sprendimas, tyrinėjimas, aplinkos pažinimas, kiekio supratimas ir skaičiavimas; forma, erdvė, matavimai, rašytinė kalba. Svarbu:

- tyrinėti ir atrasti pasaulį: domėjimasis aplinka, gebėjimas sutelkti dėmesį, suvokti, įsiminti, samprotauti, spręsti problemas, kritiškai mąstyti; gebėjimas taikyti įvairius pasaulio pažinimo būdus: stebėti, klausinėti, eksperimentuoti, prognozuoti, ieškoti informacijos ir pan. Tai padeda įgyti elementarų supratimą apie žmones, gamtinę ir kultūrinę aplinką, tėvynę, rašytinę kalbą. Buvimas gamtoje suteikia ypatingų galių, sveikatos, stiprybės ir žvalumo;

- bandyti skaityti, rašyti: skatinimas kurti istorijas, pasakas, pasakoti įvykius, susijusius su vaiko gyvenimu, su tuo, kas matyta, girdėta, diskutuoti su juo, užduoti atvirus klausimus, kalbėtis ir išklaudyti vienas kitą mažose grupelėse ir pan., domėtis knygomis, rašytiniais tekstais, simboliais, ženklais*.

Eil. Nr.	Ugdymosi sritis	Esminė nuostata	Esminiai gebėjimai	Ugdymo gairės
1.	Mokėjimas mokyti	Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko.	Mokosi žaisdami, stebėdami kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdami, ieškodami informacijos, išbandydami, sprenddami problemas, kurdami, įvaldo kai kurias mokymosi strategijas, pradeda suprasti mokymosi procesą.	Skatinimas domėtis supančia aplinka (daiktais, reiškiniais) organizuojant ugdymo procesą netradicinėse aplinkose ar parenkant priemonių, skatinančių vaikus klausyti, tyrinėti. Nuotraukų, filmuotos medžiagos ar pan., kuriose užfiksuoti vaikui įdomūs, smalsumą sužadinant faktai šeimos ar grupės išvykų, ekskursijų, edukacinių veiklų metu, aptarimas, klausinėjimas, kartu ieškojimas atsakymų įvairiuose informacijos šaltiniuose, atliekant tyrimus, stebėjimus. Aiškinimasis, kaip reikėtų elgtis, kad daugiau sužinotum.

2.	Iniciatyvumas ir atkaklumas	Domisi tuo, kas nauja, palankiai nusiteikęs naujoms veikloms.	Savo iniciatyva ieško informacijos ar kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	Pedagogo padedami vaikai pasirenka tinkamiausią informacijos šaltinį ar kt. problemos sprendimo būdą. Aiškinimasis, kaip reikėtų elgtis susidūrus su kliūtimis, jas įveikiant. Vaikui atliekant veiklą, kuriai reikia daugiau laiko, pastangų, kruopštumo, paskatinti įvardinus, kokį rezultatą pasiekė, padėti susiskirstyti veiklą mažesniais žingsneliais, pasidžiaugti sėkmingai įveiktais etapais, originaliais sprendimais.
3.	Problemų sprendimas	Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.	Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.	Kasdieninėje vaikų veikloje atkreipiamas dėmesys, kad kai kurios veiklos atliekamas tam tikra veiksmų seka. Vaikui su panašia situacija susidūrus ne pirmą kartą, skatinama pakartoti, ką turės atlikti ir leisti veikti savarankiškai arba leisti veikti vaiko pasiūlytais kitais būdais, padedant išsirinkti optimaliausią.
4.	Tyrinėjimas	Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.	Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą ir bandymą).	Gyvosios ir negyvosios aplinkos tyrinėjimas įvairiose erdvėse, naudojant tyrinėjimui skirtas priemones; pastebėtų reiškinių, žmonių gyvenimo, darbo kitų veiklų tyrinėjimas, aiškinimasis, kaip saugiai tyrinėti aplinką, kaip reikėtų naudotis tyrinėjimui skirtais įrankiais ir priemonėmis, aiškinimasis apie draugiškos žmogui aplinkos kūrimą, išsaugojimą.
5.	Aplinkos pažinimas	Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.	Įvardija ir bando paaškinti socialinius bei gamtinius reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.	<i>Augalai, gyvūnai:</i> žaidimų bei įvairių informacijos šaltinių, kuriuose vaizduojami gyvūnai, panaudojimas, grupėje auginami augalai, organizuojamos edukacinės išvykos po Panemunės apylinkes ir kt., spontaniškai kuriamos inscenizacijos apie augalus, gyvūnus, sudaromos sąlygos išgirsti kai kurių gyvūnų garsus, diskutuojama apie namuose auginamus gyvūnus, augalus; dalinamasi išpūdžiais apie gyvūnus ir augalus auginamus namuose, ieškoma skirtumų, ko reikia ir kas trukdo, kad gyvūnai ir augalai augtų namuose bei natūralioje gamtoje, kuo gamta naudinga žmogui, pagal galimybes apsilankoma Kauno zoologijos sode, Tado Ivanauskos zoologijos muziejuje ar kt. <i>Gamtos reiškiniai:</i> diskusijos apie metų laikus (būdingiausius požymius, skirtumus, gamtos reiškinius, jų naudingumas gamtai, žmogui), dangaus kūnus. Žaidžiami edukaciniai žaidimai, stebimi gamtos pokyčiai Panemunės apylinkėse, patirti išpūdžiai, emocijos piešiami, fotografuojami, filmuojami, lyginami su kitais metų laikais, pagal poreikį švenčiamos lietuvių liaudies šventės. <i>Ekologija:</i> skatinimas taupyti gamtos išteklius, energiją; akcijų organizavimas, dalyvavimas Panemunės seniūnijos bendruomenės veikloje tvarkant, gražinant aplinką, šiukšlių rūšiavimo privalumų išskyrimas, video medžiagos žiūrėjimas ir/ar išvykos organizavimas į įmones stebėjimui ir aptarimui, kaip perdirbamos antrinės žaliavos, diskusijos apie mažų vaikų galimybes ekologijos srityje (antrinių žaliavų panaudojimas

				<p>meninėje veikloje, žaislų kūrimas ir pan.).</p> <p><i>Profesijos:</i> profesijų aptarimas, supažindinimas su šeimos nariais, seneliais, jų profesijomis, vaidmeniniai žaidimai, pagal galimybes į grupę pasikviečiamas pasirinktos profesijos atstovas, lankomasi Panemunės seniūnijoje ar kitur esančiose įstaigose, aišinamasi, kokių savybių reikia įvairių profesijų atstovams.</p> <p><i>Gimtoji vieta, Lietuva, jos istorija, kitos šalys:</i> lankymasis Panemunės apylinkėse, atsižvelgimas į vaiko patirtį (atsineštos nuotraukos, įrašai apie vietas, kuriose lankytasi su šeima, vietų, į kurias norėtų nuvykti), Kauno, Lietuvos, pasaulio žemėlapių, gaublio ir kitų informacijos šaltinių panaudojimas (įžymios vietos, objektai, žmonės), valstybinių švenčių paminėjimas, Lietuvos simbolių kūrimas, lietuvių liaudies žaidimų žaidimas, piešimas, dainos ir eilėraščiai apie Lietuvą, dalyvavimas įstaigos bendruomenės veikloje.</p>
6.	Kiekio supratimas ir skaičiavimas	Nusitekęs pasaulio pažinimui naudoti skaičius ir skaičiavimus	Daiktų (realių ir pavaizduotų) kiekį apibūdina skaičiumi, susieja skaičių su atitinkamu jo simboliu. Sudaro, palygina daiktų grupes pagal kiekį. Apibūdina daikto vietą tam tikroje daiktų eilėje. Sudaro, pratęsia įvairias sekas, randa praleistus jų narius.	Žaidimų, daiktų pasiūla sąvokų „daugiau - mažiau, po lygiai; vienu, dviem daugiau - mažiau, pusė, į dvi dalis, į keturias dalis; sudėti - atimti“ įtvirtinimui. Dainelės, eilėraščiai, padedantys lengiau įsidėmėti skaičius, skaičiuoti, judrieji žaidimai, loginės užduotys, lavinamieji žaidimai kompiuteriu.
7.	Forma, erdvė, matavimai	Nusiteikęs tyrinėti aplinkos daiktus, jų ryšius ir santykius.	Skiria daiktų spalvą ir formą, dydį, dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje, sieja daiktus su jų vaizdais nuotraukose, piešiniuose. Pastebi laiko tėkmės požymius. Tapatina, grupuoja, klasifikuoja daiktus. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, talpa, tūris, laikas, daiktų panašumai ir skirtumai, daiktų tarpusavio ryšiai, santykiai, padėtis vienas kito atžvilgiu.	<p><i>Forma ir kt. savybės:</i> įvairių daiktų pasiūla rūšiavimui pagal spalvą, dydį, formą, svorį, ilgį, kiekį. Užduotys, skirtos panašumų, skirtumų paieškoms, loginiai žaidimai. Konstruktorių, dėlionių, kaladėlių ar pan. priemonių pasiūla figūrų savybių pastebėjimams, eksperimentams, grupavimams atlikti. Eksperimentai su vandeniu, smėliu ar pan. tūrio, masės sąvokų suvokimui. Lavinamieji žaidimai kompiuteriu.</p> <p><i>Padėtis:</i> stalo žaidimai, judrieji žaidimai, estafetės atstumo, padėties vienas kito ir savo atžvilgiu įvardijimo įgūdžių formavimui.</p> <p><i>Spalvos:</i> meninių priemonių taikymas, siekiant padėti įsidėmėti spalvų, formų, dydžių pavadinimus. Spalvos ir daikto asociacijos (saulė – geltona, žolė – žalia ir pan.), eilėrašiai, dainelės, lavinamieji žaidimai kompiuteriu.</p> <p><i>Laikas:</i> dienraščių, pasakų ar kt. skaitymas, buvusių įvykių atpasakojimai, šią akimirką vykstančios veiklos savo ar kitų atžvilgių įvardijimas ar planai rytdienai, švenčių paminėjimas, supažindinimas su kalendoriumi, laikrodžiu laiko suvokimui.</p>

8.	Rašytinė kalba	Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.	Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.	Knygos turinio ir iliustracijų įvardijimas, dorovinių bendravimo normų kūrimas, pasakų, padavimų klausymas, rašymo pradmenų formavimas, aiškinimasis, kaip supranta rašymo tikslus bei skirtingų spaudinių funkcijas, smulkiosios motorikos lavinimo žaidimai, kalbiniai žaidimai foneminei klausai lavinti, teksto, pasakojimo atkūrimas, aiškinimasis, kaip malonu turėti knygą, jausti skaitymo malonumą, grupės aplinkos turtinimas rašmenų pavyzdžiais, abėcėlės trafaretų sukūrimas, aiškinimasis, kaip siejami daiktų pavadinimai su simboliais, bibliotekėlės sukūrimas, IKT įvardijimas ir naudojimas, informacijos pateikimo formos, aiškinimasis, kaip reikėtų užrašyti raides, žodžius ranka ir kompiuteriu, kaip jas atpažinti ir pavadinti.
----	----------------	---	---	---

10.5. MENINĖ KOMPETENCIJA

Šiai pakopai priskirtos 4 ugdymo(si) pasiekimų sritys: kūrybiškumas, tyrinėjimas, estetiškas suvokimas, meninė raiška. Visos meno sritys (šokis, vaidyba, muzika, dailė) – svarbios vaiko intelekto raidai, jo meninių, pažintinių, sveikatos saugojimo ir socialinių gebėjimų sklaidai. Meninė veikla – tai atvirumas estetiškiems išpūdžiams, jautrumas gamtos, vaikų, supančios aplinkos ir meno kūrybinių grožiui, poreikis išreikšti save meno kalba, gebėjimas tyrinėti įvairias meninės raiškos priemones, spontaniškai reikšti savo nuotaiką, jausmus, mintis ir santykį su pasauliu, atrasti individualų, savitą raiškos stilių, gebėjimas kurti vaizduojant, muzikuojant, šokant, vaidinant, žaidžiant*.

Eil. Nr.	Ugdymosi sritis	Esminė nuostata	Esminiai gebėjimai	Ugdymo gairės
1.	Kūrybiškumas	Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.	Savitai reiškia savo sumanymus įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.	Spontaniškos kūrybos skatinimas, kuriant aplinkas įvairiose vietose (grupėje, kitose įstaigos erdvėje), pasiūlant priemonių įvairovę. Vaidmeninių, kūrybinių žaidimų žaidimas, vaizduotės lavinimo veiklos, įvairių dailės priemonių, medžiagų, daiktų pasiūla eksperimentams, saviraiškai, tradiciniai daiktai pateikiami netradiciniams sprendimams, literatūros, video įrašų taikymas fantazijos skatinimui, informacijos paieškai, realaus ir fantazijų pasaulio suvokimui, savęs perteikimas žodine kūryba; minčių, patirties reiškinys piešiniu, raide, ženklų, spalvomis; pasakojimo ir deklamavimo įgūdžių pradmenys.
2.	Tyrinėjimas	Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.	Mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	Stebėjimų, bandymų planavimas, fiksavimas, rezultatų prognozavimas ir įvardijimas po tyrimo proceso, rezultatų pavaizdavimas piešiniu, informacijos paieška leidiniuose, internete, ryšio tarp priežasties ir pasekmės įvardijimas, kalbos klausimyno plėtotė.

3.	Estetinis suvokimas	Domisi, gėrįsi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.	Džiaugiasi savo ir kitų kūryba, žavisi aplinkos grožiu, dalijasi išgyvenimais, išpūdžiais, pastebėjimais, vertinimais.	Skatinimas vaiką įsivertinti savo veiklą, dalintis nuotaikomis, išpūdžiais po veiklų netradicinėse aplinkose (parodose, spektakliuose, muziejuose, koncertuose ir kt.), kelionių su šeima, perskaičius literatūros ar išgirdus muzikos kūrinį, pažiūrėjus filmuotą medžiagą. Galimi diskusijų objektai: personažų poelgiai ir išvaizda, aplinka, žodžių, garsų žaismas, meno kūriniai, tautodailės darbai, aiškinimasis, kokiomis meninės raiškos priemonėmis, spalvomis galima vaizduoti pasaulį, įvardinimas, kurios patinka labiausiai ir kodėl.
4.	Meninė raiška	Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.	Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.	<p>Muzika: įvairaus stiliaus muzikos, kasdieninių, gamtos garsų klausymas (natūraliai bei įrašų), išgirstų garsų mėgdžiojimas, įvardijant nuotaiką, balso intonacijų mėgdžiojimas ir emocijų įvardijimas, aplinkos turtinimas muzikos instrumentais (žaisliniais, pačių pasigamintais), kvėpavimo ir kūno laikysenos akcentavimas, dainos teksto perteikimas judesiu, vaizdinėmis priemonėmis, muzikos ir gamtos garsų sąsaja, muzikos nuotaikos raiška meninėmis priemonėmis, skirtingų muzikos instrumentų įvardijimas ir atpažinimas, aiškinimasis, kaip žmogus suvokia muzikos įrašų garsus ir „gyvą“ muziką, ritmiškas grojimas instrumentu, muzikiniai žaidimai, lietuvių liaudies žaidimai, rateliai, aiškinimasis, kaip skiriasi kūrinų tempo ir ritmo pasikeitimai žaidimuose, švenčiamos kalendorinės šventės.</p> <p>Šokis: taisyklingos kūno laikysenos suvokimas, šokių judesių kūrimas, audio medžiagos klausymas, video medžiagos pristatymas, muzikiniai žaidimai, judesio ir muzikos sąlytis, spontaniškas judesių mėgdžiojimas, natūralių judesių sekos kūrimas, vaizduojamieji žaidimai, natūralių judesių šokyje sukūrimas (vis sudėtingesni rateliai), siužeto ir nuotaikos šokyje sukūrimas.</p> <p>Vaidyba: vaidybos priemonių sukūrimas, emocijų žaidžiant įvardijimas, jausmų, norų įvardijimas veiksmu, socialinės aplinkos atspindys žaidime, siužetiniai žaidimai, muzikiniai siužetiniai žaidimai, vaidybinės žaidimo aplinkos sukūrimas, teatro atributikos įvardijimas, girdėto kūrinio improvizavimas, tarpusavio bendradarbiavimas, dialogo kūrimas.</p> <p>Vizualinis menas: įvairių dailės priemonių pasiūla bei įvardinimas, aiškinimasis, kaip naudotis meninės raiškos priemonėmis, dailės medžiagų ir priemonių intuityvus tyrinėjimas, kūrybinių darbų kūrimas mišriomis dailės priemonėmis, eksperimentavimas meninės raiškos priemonėmis (spaudai, tapymas, lipdymas, konstravimas), dailės veiklų organizavimas netradicinėje aplinkoje, dekoracijų šventėms sukūrimas, aiškinimasis, kokie yra lietuvių liaudies menai, mėgavimasis meninės raiškos procesu, emocijų raiška dailės priemonėmis, išpūdžių perteikimas vaizdais, fantastikos elementų darbuose įvardijimas, aiškinimasis, kaip sumanymams įgyvendinti panaudoti skaitmenines technologijas, bendradarbiavimas kuriant bendrus kūrybinius darbus.</p>

* parengta pagal <http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/bendri-straipsniai/ikimokyklinuku-kompetenciju-ugdymas/1111>

11. Metodai. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas parenka tuos ugdymo(si) metodus, kurie padeda įgyvendinti ugdymo turinį, patenkinti vaiko fiziologinius, saugumo, priklausymo bendruomenei, pagarbos bei saviraiškos ugdymo(si) poreikius, tačiau:

11.1. Organizuojant ugdymą, turi būti užtikrinta vaiko spontaniškos ir pedagogo inicijuotos veiklos dermė.

11.2. Pagrindinis ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi būdas - žaidimas.

11.3. Įstaigos prioritetinga veiklos sritis (sveikatos saugojimas ir stiprinimas), informacinės technologijos ugdymo(si) procese integruojamos natūraliai.

11.4. Metodai nėra statiški, jie papildomi, atnaujinami, atsižvelgiant į vaikų norus, pedagogų sumanymus, vietas, šeimos rekomendacijas, pedagogų gerą patirtį.

11.5. Projektinės veiklos metodą ikimokyklinio ugdymo pedagogas gali taikyti siekdamas ugdymo proceso įvairovės, norėdamas sudaryti sąlygas kryptingiems ugdymo(si) poreikiams patenkinti.

11.6. Taikomi ugdymo(si) metodai

ŽAIDYBINĖ VEIKLA, skatinanti vaikų teigiamas emocijas, padedanti formuoti socialiniams įgūdžiams, natūraliu būdu sukcentruoti dėmesį į ugdomąją veiklą			
Klasikiniai			Aktyvieji
Kūrybiniai	Informaciniai	Praktiniai	
Kūrybiniai metodai, sudarantys sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų, atradimo būdų (interpretacija, inscenizacija, kūrybinė veikla, ugdomosios meno terapijos metodo elementai).	Žodiniai metodai - suteikiantys galimybę perduoti ir gauti informaciją (pasakojimas, pokalbis, aiškinimas(is), samprotavimas).	Vaizdiniai metodai, nukreipiantys į vaizdinių apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius tikslinimą (stebėjimas, eksperimentas, edukacinės aplinkos, edukacinės bei tikslinės išvykos, ekskursijos, inovatyvūs metodai, taikant informacines technologijas, praktinė veikla, pavyzdžio metodas).	Metodai, padedantys pažinti ir suprasti juos supančią aplinką, ugdytis aktyviai veikiant (žaidimas, „Ryto ratas“, atvirieji klausimai, „Minčių lietus“, diskusija, atvejo analizė, iššūkio situacija, projektų metodas, interviu, dialogas, atradimų metodas.
Projektinis metodas padeda formuoti įvairesnį ugdymo procesą			

12. Priemonės. Ikimokyklinio ugdymo priemonių paskirtis:

12.1. Sudaryti sąlygas, skatinančias ikimokyklinio amžiaus vaiko aktyvumą, smalsumą, norą pažinti aplinką, pasitikėjimą savo gebėjimais.

12.2. Naudoti individualioje ir grupinėje vaikų veikloje, patalpoje (grupėje, salėje) ir lauke (įstaigos lauko aikštelėse, sporto salėje, Panemunės šile ir kt.).

12.3. Kurti aplinkas, kuriose būtų pateikiama pakankamai įvairių ir kintančių ugdomųjų priemonių, skatinančių aktyvią vaiko veiklą, jo smalsumą, kūrybiškumą, galimybes laisvai rinktis įvairiausias priemones saviraiškai.

12.4. Kurti aplinką (grupės erdvė, kitos patalpos, lauko aikštelės) patrauklią, patogią, saugią: veiklos ir žaidimo vietas (patalpos, baldai, įranga, reikmenys ir kt.) yra ergonomiškos, nekenksmingos sveikatai, tinkamai apšviestos, estetiškai apipavidalintos.

13. Pedagogas pasirenka ir kūrybiškai taiko priemones, atsižvelgdamas į grupės vaikų amžiaus tarpsnį, poreikius, ypatumus, saugumą, funkcionalumą, priemonių kokybę.

14. Ugdymo(si) kokybei užtikrinti taikomos priemonės:

- Įstaigos vidaus ir lauko aplinkos, pritaikytos sveikatinimui: sporto inventorius fiziniam aktyvumui įstaigos viduje ir lauke, priemonės lauko žaidimų aikštelėms įrengti, priemonės išvykoms, žygiams, kvėpavimo takų stiprinimui, grūdinimui, saugumo užtikrinimui (grindų danga, apsaugos sienelės ir pan.), higienos reikmenys, vaikams pritaikyti indai, stalo įrankiai, žaidimai, vaikų literatūra, plakatai ir kt.

- Grupių ir kitoms vidaus aplinkoms įrengti reikalinga: įvairūs žaislai (smulkiąjai motorikai, loginei, kūrybinei ir kt. veiklai), stalo žaidimai, spaudiniai (vaikų literatūra, žurnalai, žinynai, nuotraukos, plakatai, žemėlapiai, gaublys, kalendoriai ir kt.), Lietuvos Respublikos simbolika, muliažai, erdvinės ir plokštuminės figūros, dėžės, krepšiai, vietų įrengimas vaikų darbų eksponavimui, baldai, grindų danga ir kt.

- Poilsio patalpų įrengimui: lovos, čiužiniai, kilimai, užtiesalai, pagalvėlės, patalynė.

- Priemonės veikloms vykdyti: dailės priemonės bei medžiagos tapymui, piešimui, lipdymui, vaidybinei veiklai, šventėms organizuoti ir kitiems kūrybiniais darbams, medžiagos, priemonės darbo vietai uždengti, kanceliarinės prekės, muzikos instrumentai, priemonės tyrinėjimui, eksperimentams, žygiams, išvykoms, sodo darbams, informacinės technologijos, atitinkančios laikmetį (kompiuteriai, multimedija ir ekranas, interneto ryšys grupėje, skaitmeninis fotoaparatas, filmavimo kamera, garso ir vaizdo aparatūra), edukaciniai vaizdo ir garso įrašai, kompiuteriniai žaidimai, skatinantys vaiką spręsti problemas, ugdantys kūrybiškumą, padedantys suvokti daiktų, reiškinių savybes, metodinė literatūra pedagogams ir kt.

- Pedagogas ugdymo procese gali taikyti savo sukurtas priemones, reikalingas vaikų ugdymosi poreikiams tenkinti.

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

15. Įstaigos ikimokyklinio amžiaus vaikų pažanga ir pasiekimai vertinami taikant „Vaikų pasiekimų aprašą“ (http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir795/dir39/dir1/1_0.php), kuris:

- Pagrįstas šiuolaikine ugdymo ir ugdymosi samprata, amžiaus tarpsnių psichologiniais ypatumais, vaiko poreikiais, individualiomis galiomis, gebėjimais.

- Padeda vertinti ir fiksuoti individualią kiekvieno vaiko pažangą.

- Vertinant būtina laikytis šių principų: individualumo, konfidencialumo, adekvatumo.

- Pedagogas įvertindamas vaiką, atsižvelgia į visų vertimo proceso dalyvių požiūrius, vertinimą, pastebėjimus.

15. Vaiko ugdymo(si) pasiekimų bei pažangos vertinimo tvarka

Eil. Nr.	Vertinimo proceso dalyviai	Vertinimo būdai	Laikas	Fiksavimo forma	Pastabos
1.	Ikimokyklinio ugdymo pedagogai	Ugdytinių stebėjimas natūralioje kasdieninėje veikloje, kitų veiklų metu, pokalbiai su ugdytiniu, kūrybos darbų analizė, vaizdo įrašai, nuotraukos	Vaikui pradėjus lankyti įstaigą, vertinimas atliekamas per 1-2 mėn. Rugsėjo - spalio mėn. Sausio mėn. Gegužės mėn.	Vertinimo anketa, ugdytinių kūrybinių darbų aplankai (dailės ar rankų darbai, vaikų sukurti pasakojimai, eilėraščiai ir pan.), nuotraukos, vaizdo ar garso įrašai	Pateikiama anketa tėvams* Vertinimo anketoje fiksuojami pasiekimai ugdytinių, kurių ugdymo(si) rezultatai kelia nerimą**

2.	Ugdytiniai	Diskusijos, pokalbis po žaidimo ar kt. veiklos apie tai, kaip sekėsi	Nuolat	Vaikų mintys, užrašai ant vaikų darbų, savaitės planai	Atsižvelgiama fiksuojant pasiekimus vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo formoje
3.	Ugdytinių tėvai	Individualūs pokalbiai, diskusijos	Nuolat	Nefiksuojama	
		Anketinė apklausa	Pagal pedagogų poreikį	Anketa	
4.	Muzikos pedagogas, kūno kultūros pedagogas, logopedas ar kt. specialistai	Specialistų atsiliepimai apie vaiko ugdymo(si) pasiekimų rezultatus	Pagal pedagogų poreikį	Nefiksuojama	
5.	Vaiko gerovės komisija	Stebėjimas, diskusija, konsultacijos su specialistais ar socialiniais partneriais	Pedagogui pateikus užpildytą stebėjimo kortelę***	Vaiko gerovės komisijos protokolai	

* naujai atvykusiam vaikui individualiai pildoma „Adaptacijos anketa“;

** atsižvelgiama į Pasiekimų aprašo dalį „Susirūpinimo ženklai, informuojantys apie kitokio ugdymo(si) poreikį“;

*** Mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus atsirandančių dėl išskirtinių gabumų) pedagoginių, psichologinių, medicininių ir socialinių aspektais įvertinimo specialisto ugdymosi skyriaus tvarkos aprašo I priedas

16. Vertinimo rezultatų panaudojimas:

16.1. *Kryptingam ugdymo(si) proceso planavimui* – nustatčius kiekvieno vaiko ir vaikų grupės pasiekimus, numatomos ugdymo gairės, laukiamų vaikų ugdymo(si) rezultatų pasiekimui, ugdymo proceso planavimui savaitės planuose (orientuojamasi atsakyti į klausimą – ko galėtų pasiekti vaikas?).

16.2. *Vaikų ugdymosi individualizavimui* – siekiant maksimalios kiekvieno vaiko pažangos, atsižvelgus į vaiko galimybes, poreikius, pedagogas, remdamasis geriausiai vertinamomis ugdymo(si) sritimis, siekia kitų ugdymo(si) sričių pažangos, fiksuoja pasiekimų raidos dėsninumus; pastebėję nerimą keliančius ženklus kryptingai individualizuoja ugdymą, pagrįstai kreipiamasi į specialistą konsultacijai ar apie šią galimybę informuoja tėvus.

16.3. *Tėvų informavimui* – galimybė individualių pokalbių metu pateikti visapusišką vaiko gebėjimų raidą; bendradarbiaujant su tėvais derinti jų lūkesčius, siekti tų pačių vaiko ugdymosi tikslų įstaigoje ir namuose.

16.4. *Pedagogo veiklos įsivertinimui* – ugdymo(si) rezultatų peržiūra prasminga siekiant tobulinti ugdymo(si) turinį, formas, būdus.

16.5. *Rezultatų panaudojimo galimybės* – apibendrinti rezultatai mokslo metų pradžioje ir pabaigoje pristatomi Pedagogų tarybos posėdyje, grupės tėvų susirinkimuose.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Bitinas B. (2000). Ugdymo filosofija. Kaunas: „Spindulys“.
2. Cibulskaitė N. (2000). Humaniškumo samprata šiuolaikinės ugdymo paragidmos plotmėje. *Pedagogika* (42), 181-186 p.
3. Dodge D. T., Colker L. J., Heroman C. (2007). Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius: Presvika.
4. Dodge D. T., Rudick S., Berke K. (2008). Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius: Presvika.
5. Jankauskienė L., Monkevičienė O. ir kt. (2006). Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: UAB „Sapnų sala“.
6. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija (LR Seimo ratifikuota 1995 m. liepos 3 d.)
7. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 7d. įsakymo Nr. V-1009 redakcija).
8. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas (2011 m. kovo 17 d. XI-1281 nauja redakcija).
9. Myers D. G. (2008). Psichologija. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
10. Lietuvos Respublikos Seimas (2003-05-20). Nutarimas Nr. IX-1569 „Dėl vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo“.
11. Projekto „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“ Nr. VP1-2.3-ŠMM-03-V-02-001 „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas“ (2013). Peržiūrėta adresu 2014-05-30 http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir795/dir39/dir1/1_0.php
12. Projekto „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“ Nr. VP1-2.3-ŠMM-03-V-02-001 „Bendrosios priešmokyklinio ugdymo(si) programa“ (2013). Peržiūrėta adresu 2014-05-30 http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir798/dir39/dir1/12_0.php
13. Interneto prieiga peržiūrėta 2014-05-20 adresu <http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/bendri-straipsniai/ikimokyklinuku-kompetenciju-ugdymas/1111>